

Slides:
kortlink.dk/mrsh

MULTIMODAL LÆSNING I **HELE** SKOLEFORLØBET I **ALLE** FAG

Vesthimmerlands Kommune

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

VESTHIMMERLAND
6. AUGUST 2026

SIMON SKOV FOGHT
LEKTOR

HVEM ER JEG?

- Lektor i literacy research på DPU, Aarhus Universitet, 2019-
- Seminarieadjunkt/lektor – 5 år
- Forlagsredaktør – 1 år
- Lærer – 12 år
- Læremiddelsforfatter og – konsulent – 25 år
- Lærerkompetenceudvikling

- National forskningsleder på PIRLS²
- *Læselyst Rudersdal 2024*
- *Bogen Gror - Læsekultur Svendborg, 2025-2026*
- *Alle skal med – Ordblindeundervisning i Halsnæs Kommune 2027-2029*
- Lærerkompetenceudvikling
- Scenariedidaktik
- It- og teknologiforståelse
- Læremidler

MULTIMODAL LÆSNING OG SKRIVNING I HELE SKOLEFORLØBET!

3

- Dette oplæg belyser læse- og skriveudvikling gennem hele skoleforløbet i et multimodalt perspektiv.
- Hele skoleforløbet
- Alle fag
- **ALLE LÆRERES ANSVAR!**

FIRE CENTRALE POINTER

- Læsning og skrivning i skoleform er en forbindelse mellem
- Denne læsning og skriftsproget er en forståelse
- Denne læsning og oplevelses
- Lav læseguider og skrekerende skrivning til dine elever. Læreren går til fagets kerne med en højt specialiseret faglighed, mens eleverne går til det med en hverdagsforståelse.

**Tænk i literacy – dvs.
samtænkningen af
læsning og skrivning
I ALLE FAG**

LÆSNING ER DOMÆNESPECIFIK

Patienten har fået foretaget en vitrektomi med peeling af den intern limiterende membran efter forudgående farvning med 'brilliant peel' og herefter laserfotokoagulation og instillation af SF 6-gas for amotio retina.

Per-operativt er der ikke set afløsning af makula lutea og der er heller ikke observeret proliferativ vitreoretinopati. Ved den efterfølgende objektive undersøgelse dagen efter op. ses ved oftalmoskop og wide-field-linse cirka 90% gasfylde men retina er tilliggende overalt.

BLÅ SKÆRM

- I skal et eller andet...

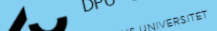
REFLEKSION

- Hvad tænker vi om det?
- Hvordan ser det ud hos os?
- Hvordan underviser jeg i læsning og skrivning?

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE
AARHUS UNIVERSITET

VESTHIMMERLAND
6. AUGUST 2026

SIMON SKOV FOUGT
LEKTOR

HVORDAN LÆRER MAN AT SKRIVE?

- Ved at læse meget
- Ved at skrive meget
 - Til noget, for noget

HVORDAN LÆRER MAN AT LÆSE?

- Ved at læse meget
- Ved at skrive meget
 - Til noget, for noget

REFLEKSION

- Hvordan underviser jeg i læsning og skrivning i mine fag?

NATIONALE OG KOMMUNALE LÆSEUNDERSØGELSER HVORDAN LÆSER DE?

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE
AARHUS UNIVERSITET

VESTHIMMERLAND
6. AUGUST 2026

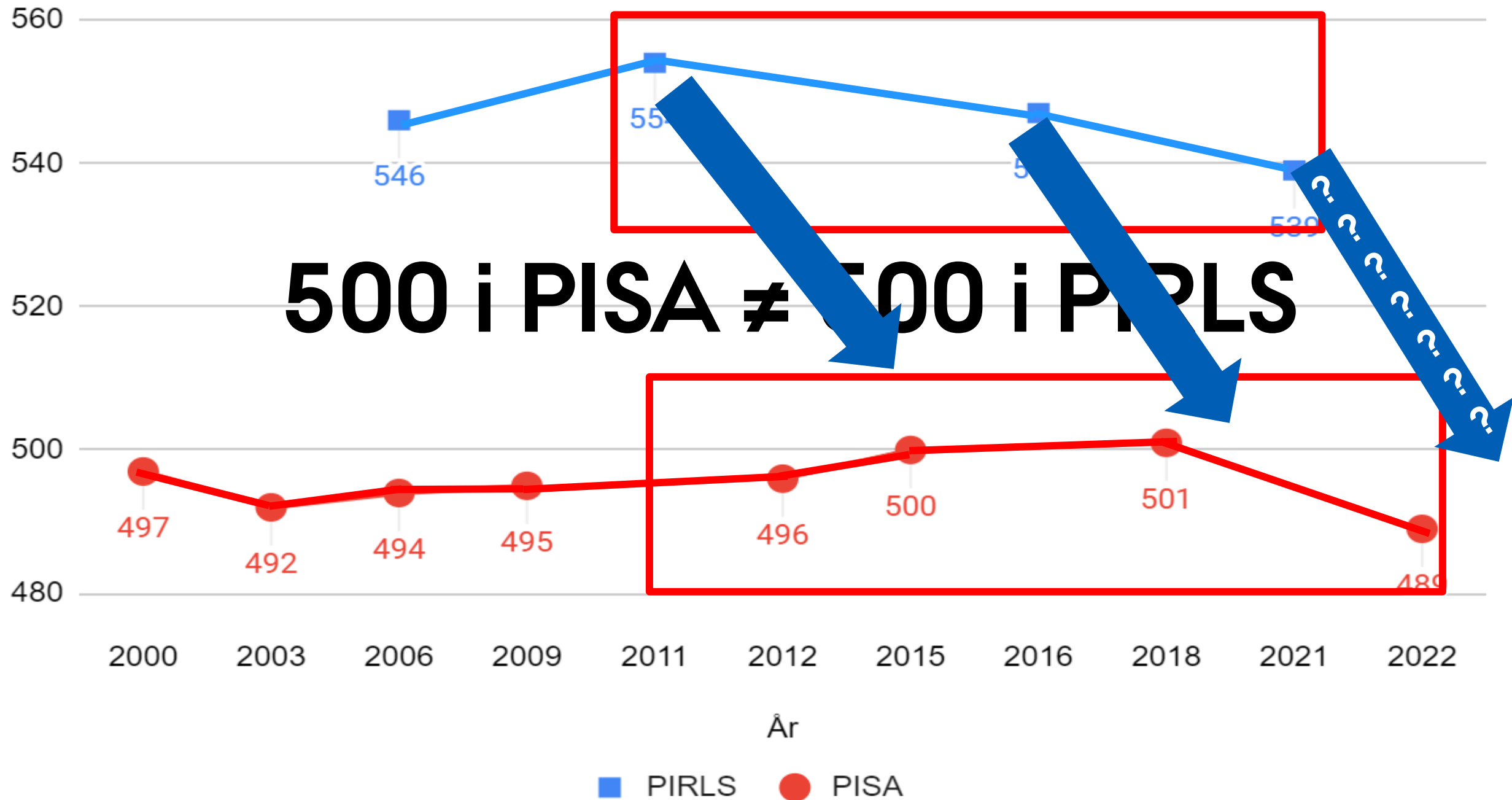
SIMON SKOV FOUGST
LEKTOR

DATA FRA FIRE UNDERSØGELSER

- Nationale tests i læsning
 - Nationalt, fuld populationsundersøgelse
 - Læsefærdighed
- PIRLS: International undersøgelse i 4. klasse
 - Nationalt, repræsentativ (5000 elever)
 - Læsekompetence
 - Læseglæde
- PISA: International undersøgelse blandt 15-årige
 - Nationalt, repræsentativ (6200 elever)
 - Læsekompetence
- Læselyst Rudersdal 2024
 - Kommunal, fuld populationsundersøgelse (5780 elever, 0.-9-. Klasse)
 - Læseglæde

500 i PISA ≠ 500 i PIRLS

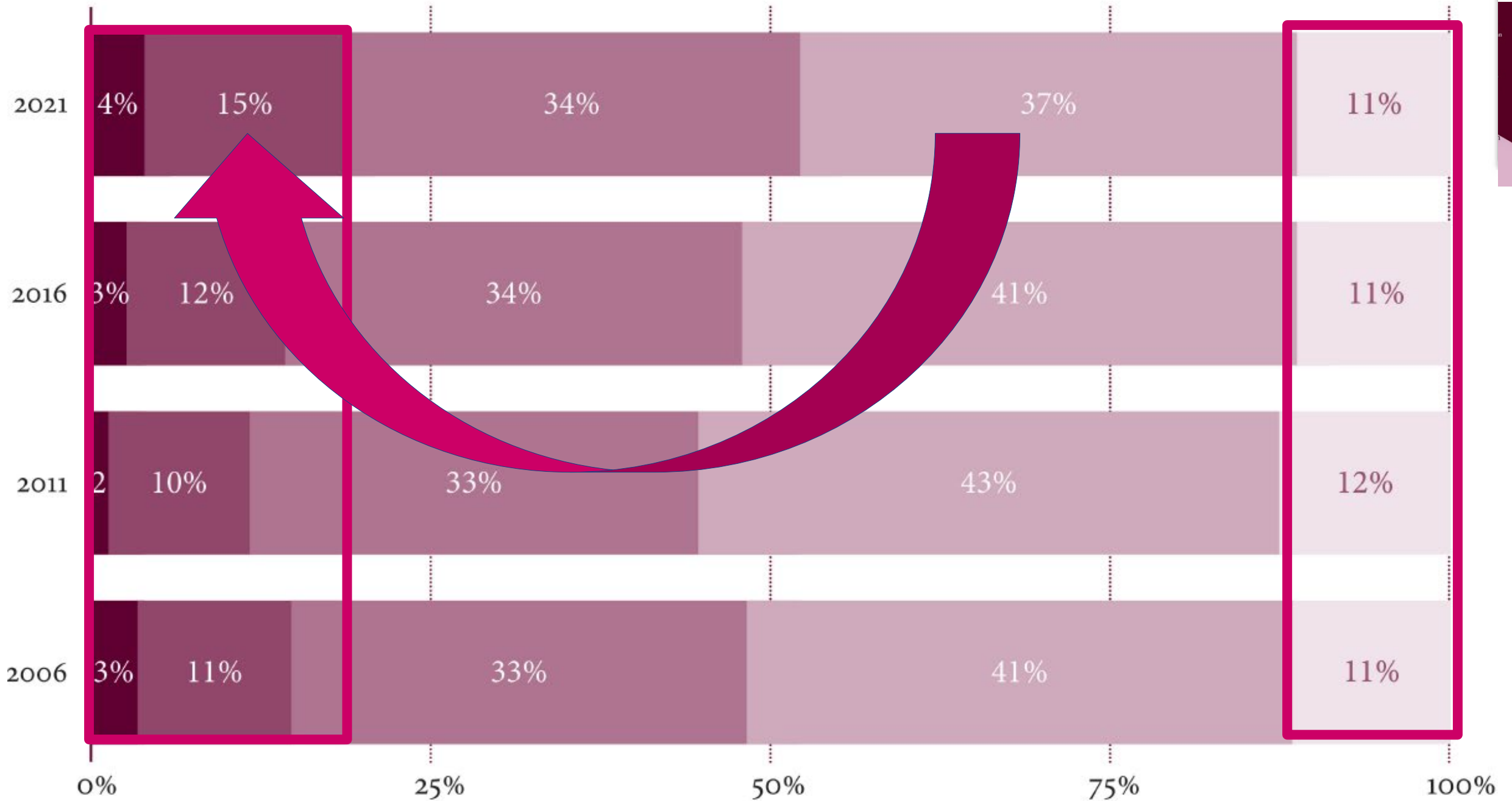

PIRLS 2021	PISA 2022
Fire læseforståelsesprocesser • Finde og uddrage informationer udtrykt direkte i teksten • Drage direkte følgeslutninger • Fortolke og samordne centrale ideer og informationer • Vurdere og tage kritisk stilling til indhold og tekstuelle elementer	Tre læseforståelsesprocesser • Finde information • Forstå • Evaluere og reflektere
Fire kompetenceniveauer • Meget højt niveau (615 point): Avanceret læsning • Højt niveau (550 point): Billedsprog/Kildekritik • Middel niveau (475 point): Fortolke og samordne	Otte kompetenceniveauer • 6: (698 point) • 5: (626 point) • 4: (553 point) • 3: (480 point) • 2: (407 point)
• Lavt niveau (400 point): Drage enkelte følgeslutninger • Under lavt niveau (< 400 point): Anke de enkelte ord og sætningsdele	1a: (385 point) 1b: (282 point) 1c: (189 point)

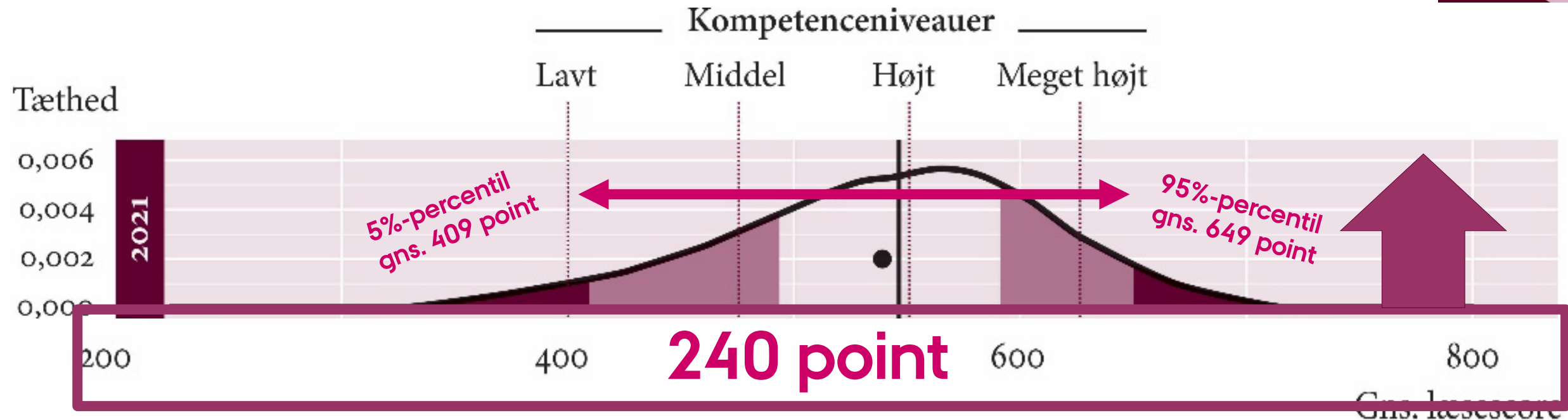
FUNKTIONELLE LÆSERE

FUNKTIONELLE ALFABETER

SPREDNING – PIRLS 2021

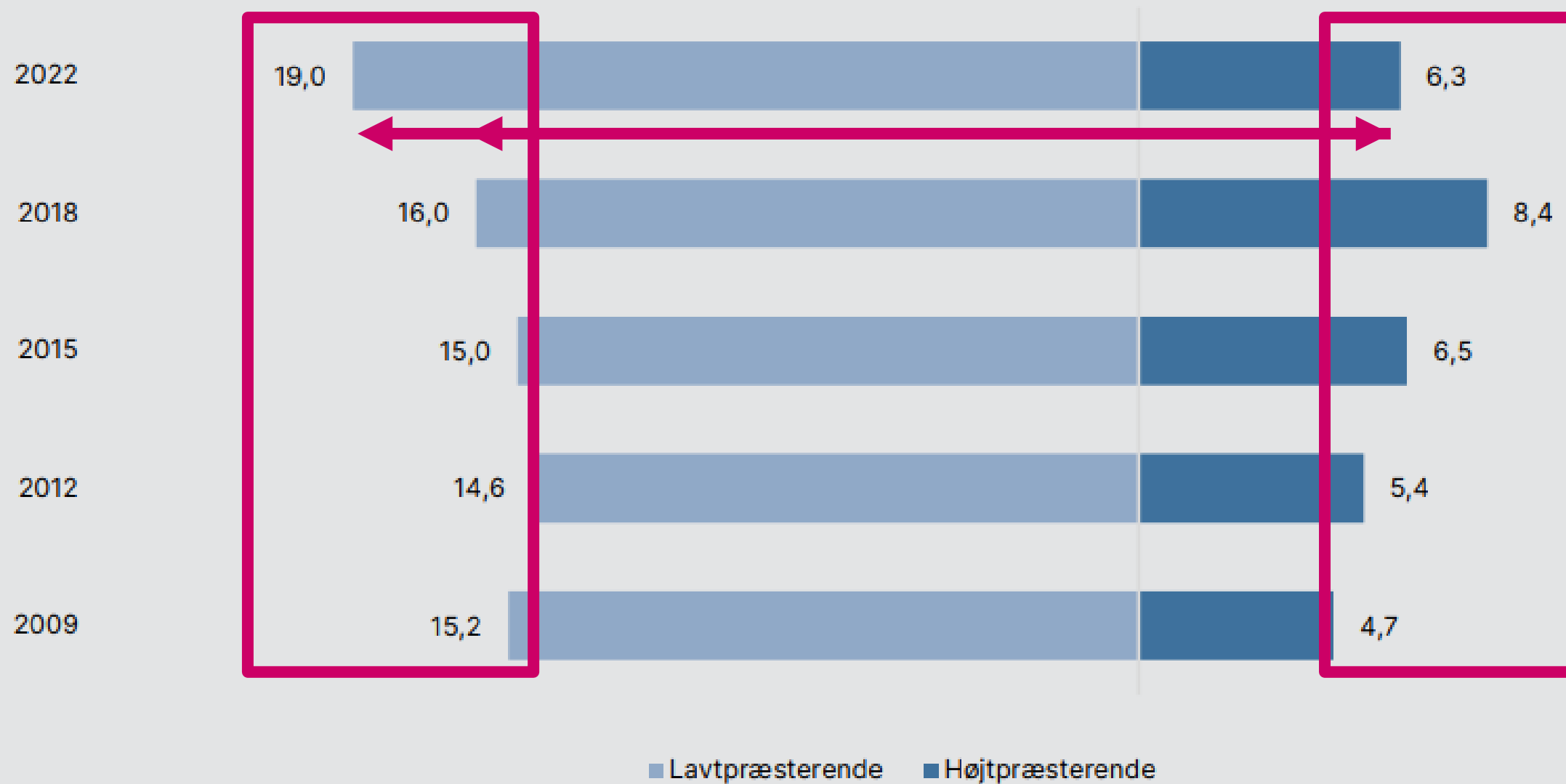
Percentiler

Gennemsnitlig læsescore er angivet med en prik.

Medianen er angivet med en lodret streg.

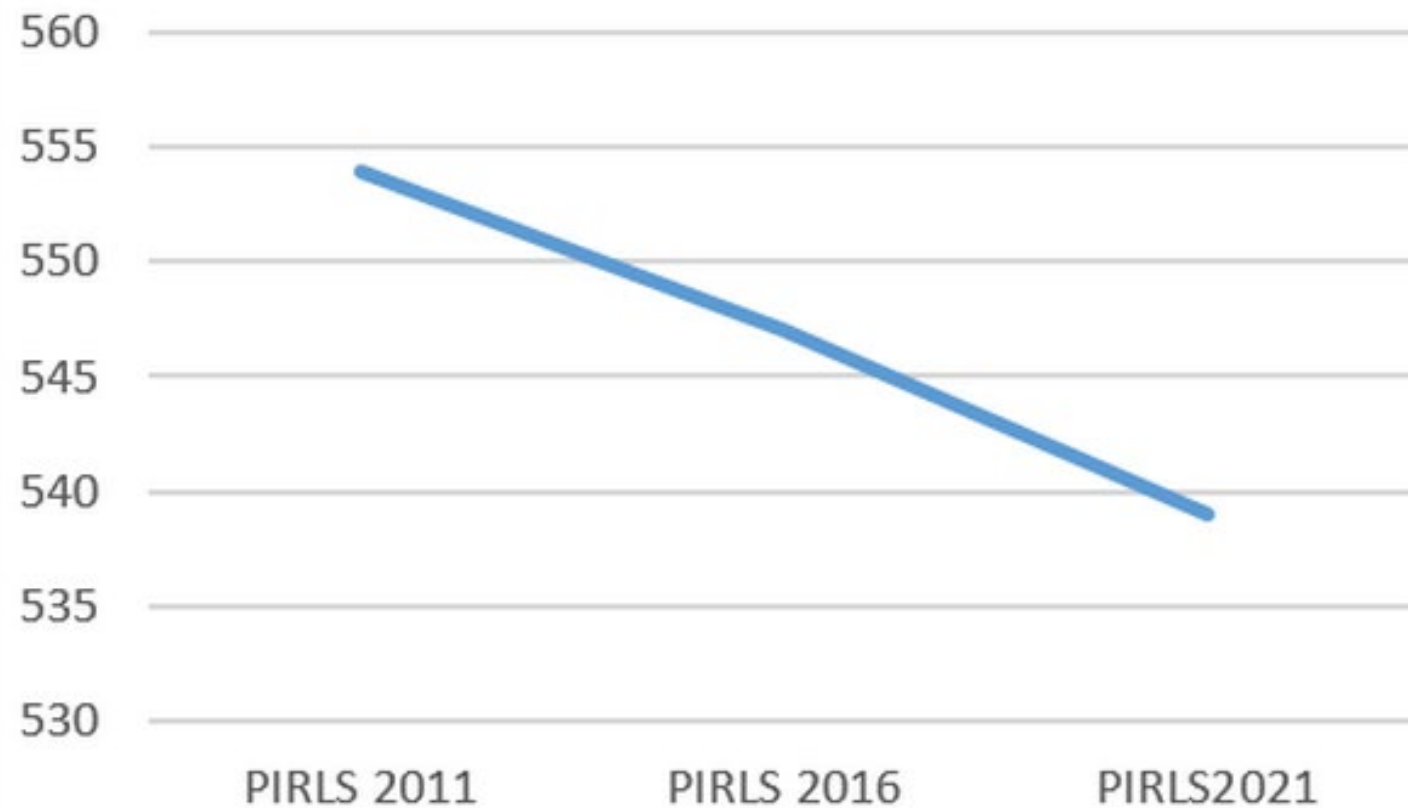
Figur 3.6 **Udvikling i andelen af lavt og højt præsterende læsere for Danmark**

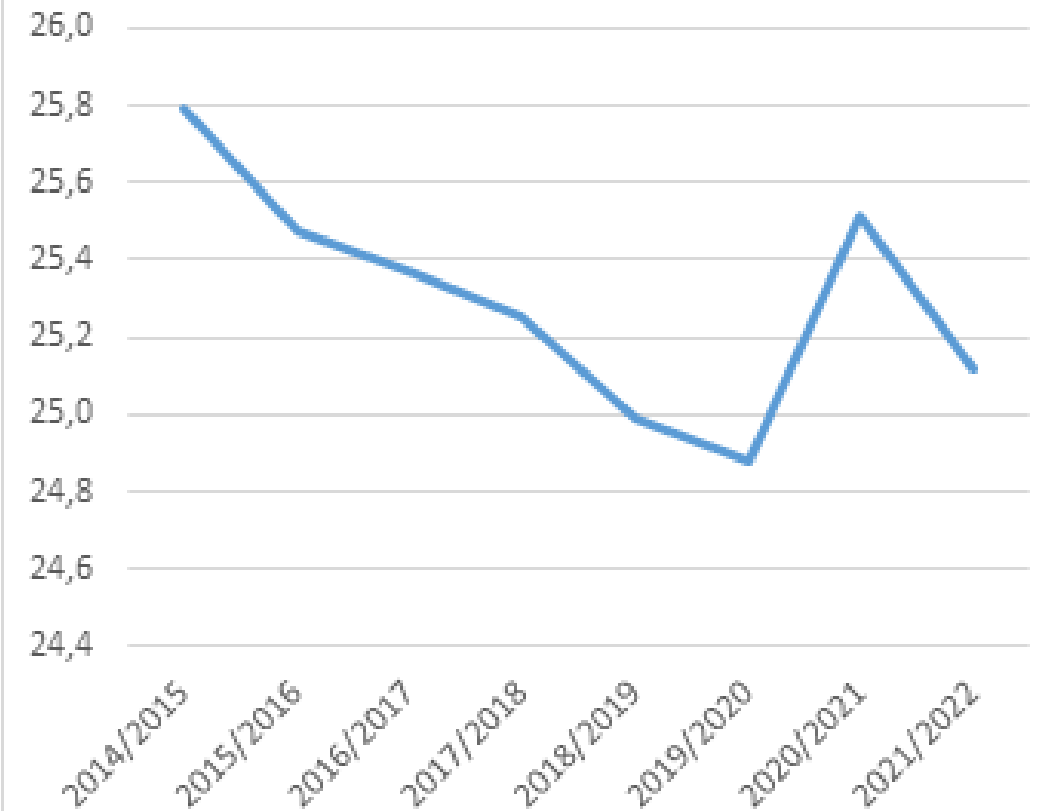
PIRLS 2021	PISA 2022
Fire læseforståelsesprocesser	Tre læseforståelsesprocesser
- Finde og uddrage informationer udtrykt direkte i teksten - Drage direkte følgeslutninger - Fortolke og samordne centrale ideer og informationer - Vurdere og tage kritisk stilling til indhold og tekstuelle elementer	- Finde information - Forstå - Evaluerer og reflekterer
Fire kompetenceniveauer	Otte kompetenceniveauer
- Meget højt niveau (625 point): Avanceret læsning - Højt niveau (550 point): Billedsprog/Kildekritik - Middel niveau (475 point): Fortolke og samordne	6: (698 point) 5: (626 point) 4: (553 point) 3: (480 point) 2: (407 point)
- Lavt niveau (400 point): Drage enkle følgeslutninger - Inden lavt niveau (> 400 point): Afkode enkelte ord og sætningselementer	1a: (335 point) 1b: (262 point) 1c: (189 point)
19% 6% ekskluderede pga. vidtgående læse- og skrivevanskeligheder	19% 6% ekskluderede pga. dysleksi

NATIONALE TEST I LÆSNING, 4. KLASSE

PIRLS 2011-2021

Gennemsnitligt normbaseret
Resultat - Landstal

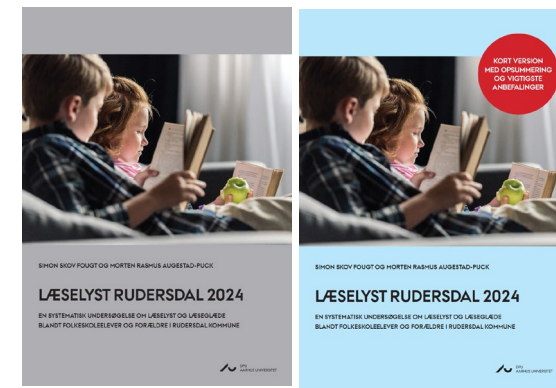
FAI DFNDF I ÆSFGI ÆDF

Elevernes læseglæde. Skala baseret på elevspørgeskema, 2016-2021.

	Kan rigtig godt lide at læse	Kan i nogen grad lide at læse	Kan ikke lide at læse
2021			
Andele	14 (0,7)	50 (0,9)	36 (1,1)
Elevscore	566 (4,2)	545 (2,5)	524 (3,0)
2016			
Andele	20 (0,8)	53 (1,0)	27 (1,2)
Elevscore	569 (2,9)	551 (2,4)	528 (3,2)

Note: Standardfejl angivet i parentes.

LÆSELYST RUDERSDAL 2024

- Systematisk undersøgelse blandt ALLE folkeskolelever i kommunen
- Fra 0. til 9. klasse
- 95% elevgennemførsel
- Fuld populationsundersøgelse (n=5780)

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

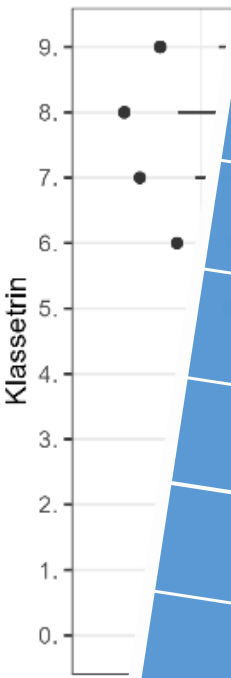
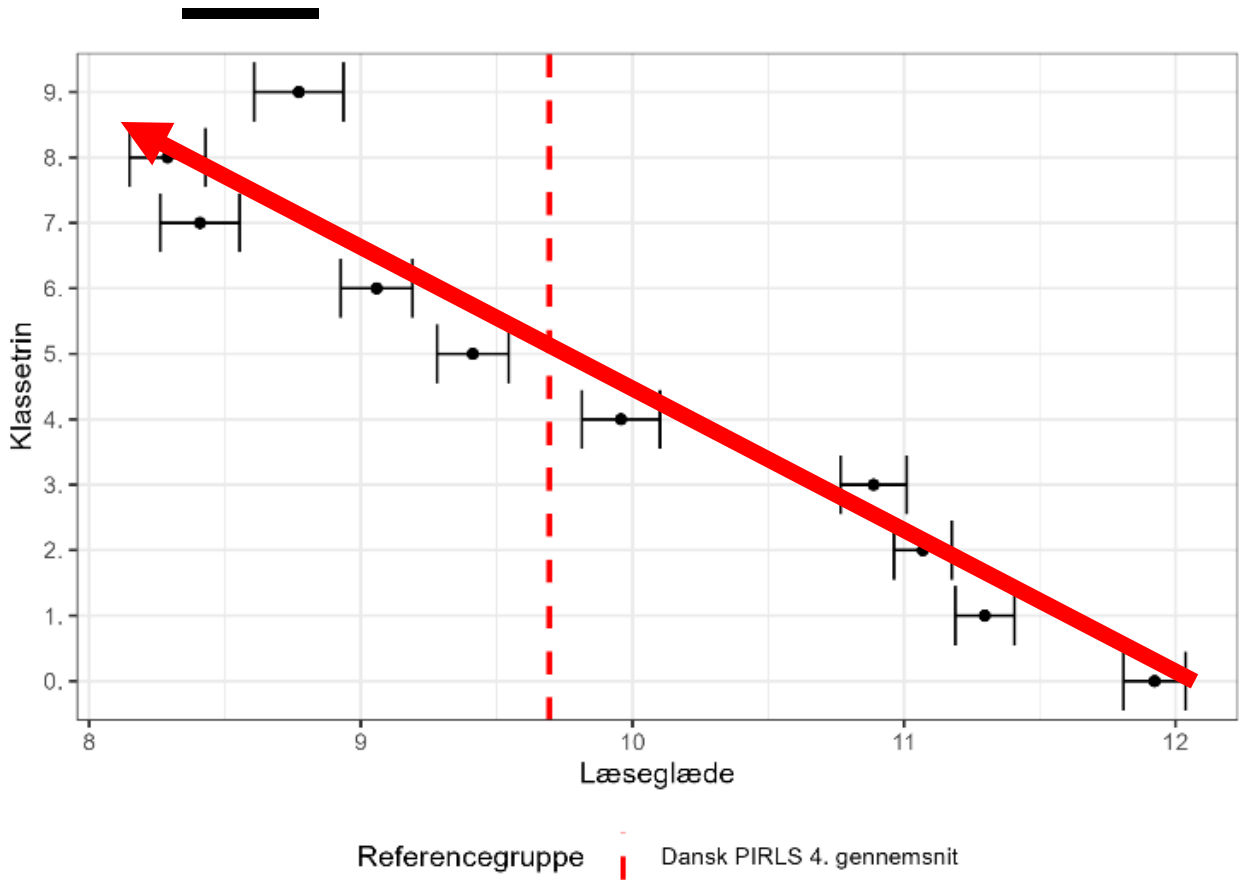
AARHUS UNIVERSITET

VESTHIMMERLAND
6. AUGUST 2026

SIMON SKOV FOGT
LEKTOR

LÆSEGLÆDEN FALDER

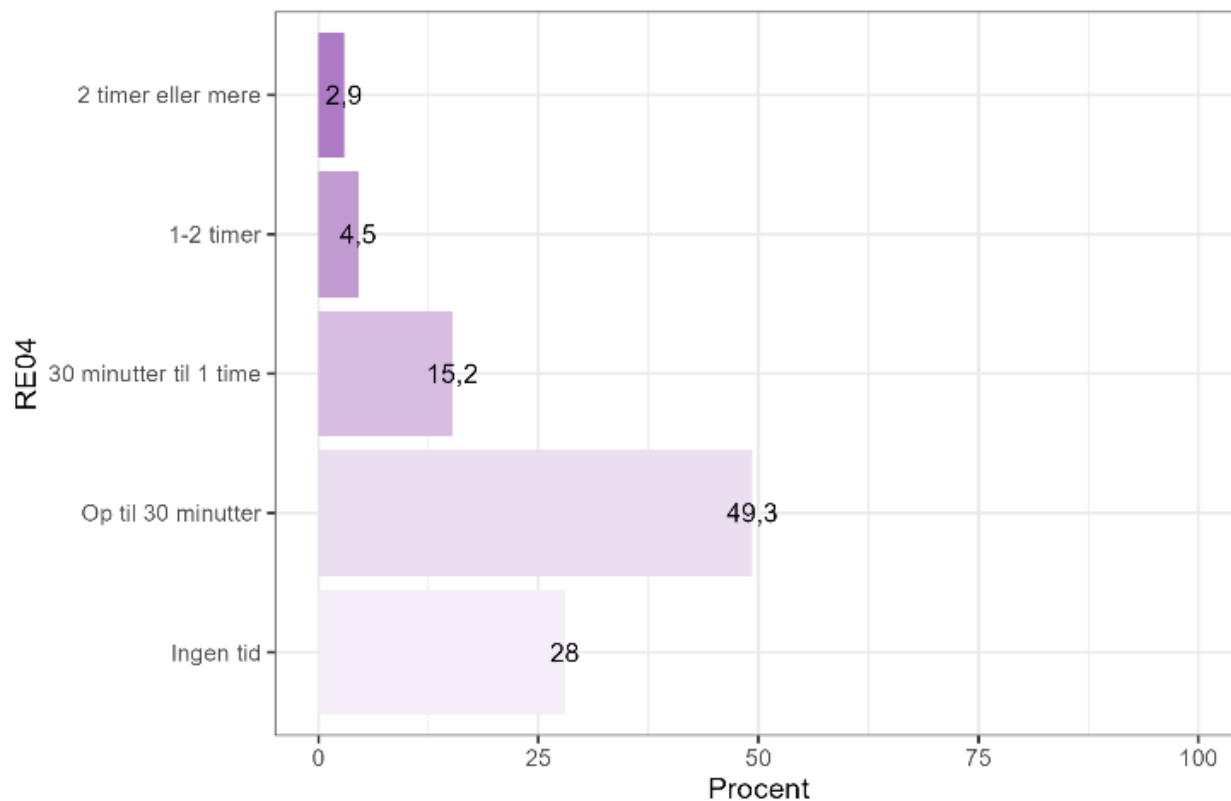

Pearsons r		
Generelt	0,134	p-værdi
0.	0,010	0,000
1.	0,058	0,420
2.	0,157	0,140
3.	0,089	0,001
4.	0,161	0,070
5.	0,189	0,004
6.	0,109	0,002
7.	0,178	0,048
8.	0,031	0,003
9.	-0,00	0,321
		0,548

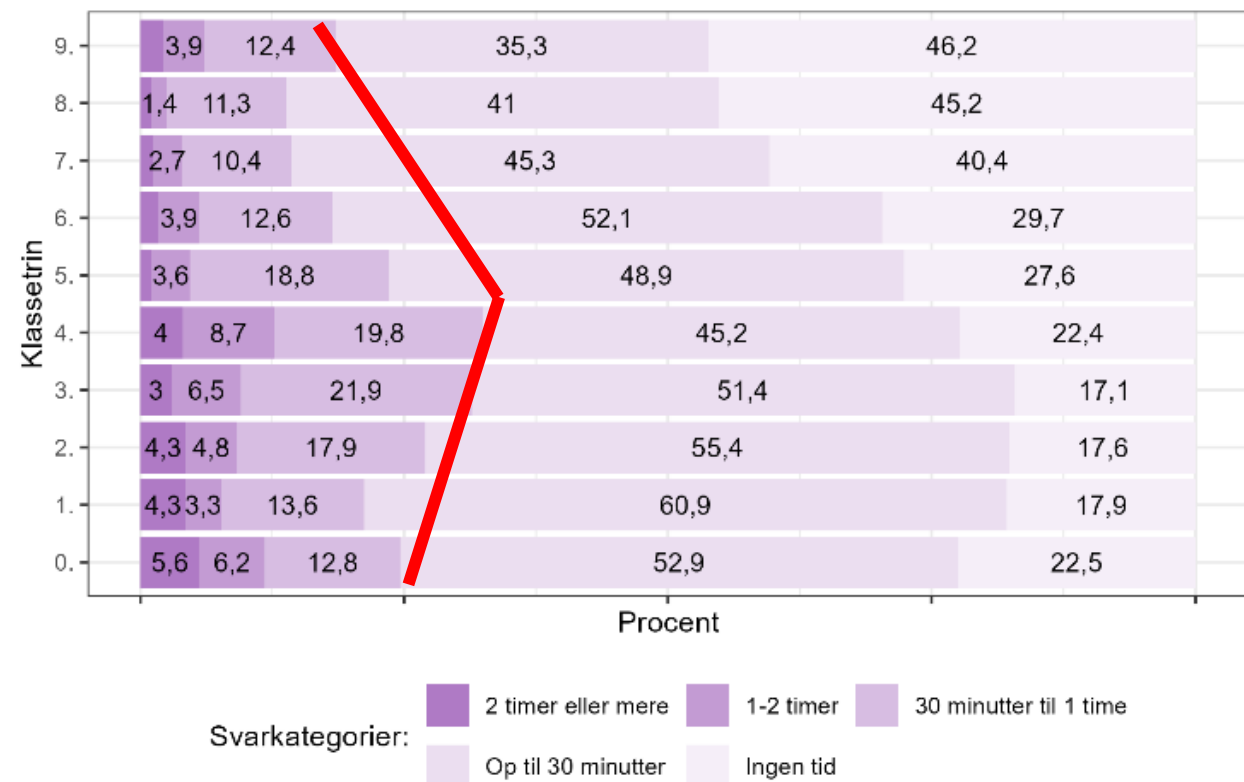
FRITIDSLÆSNING

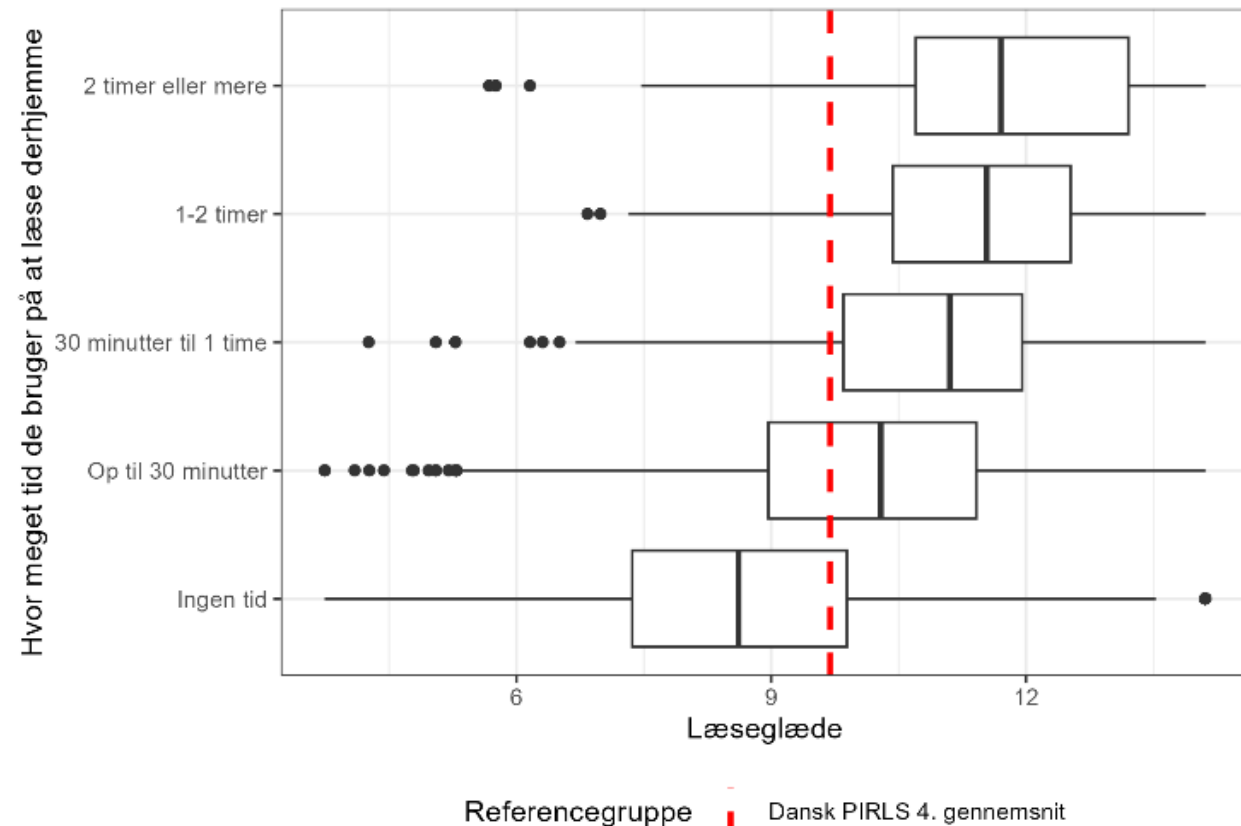
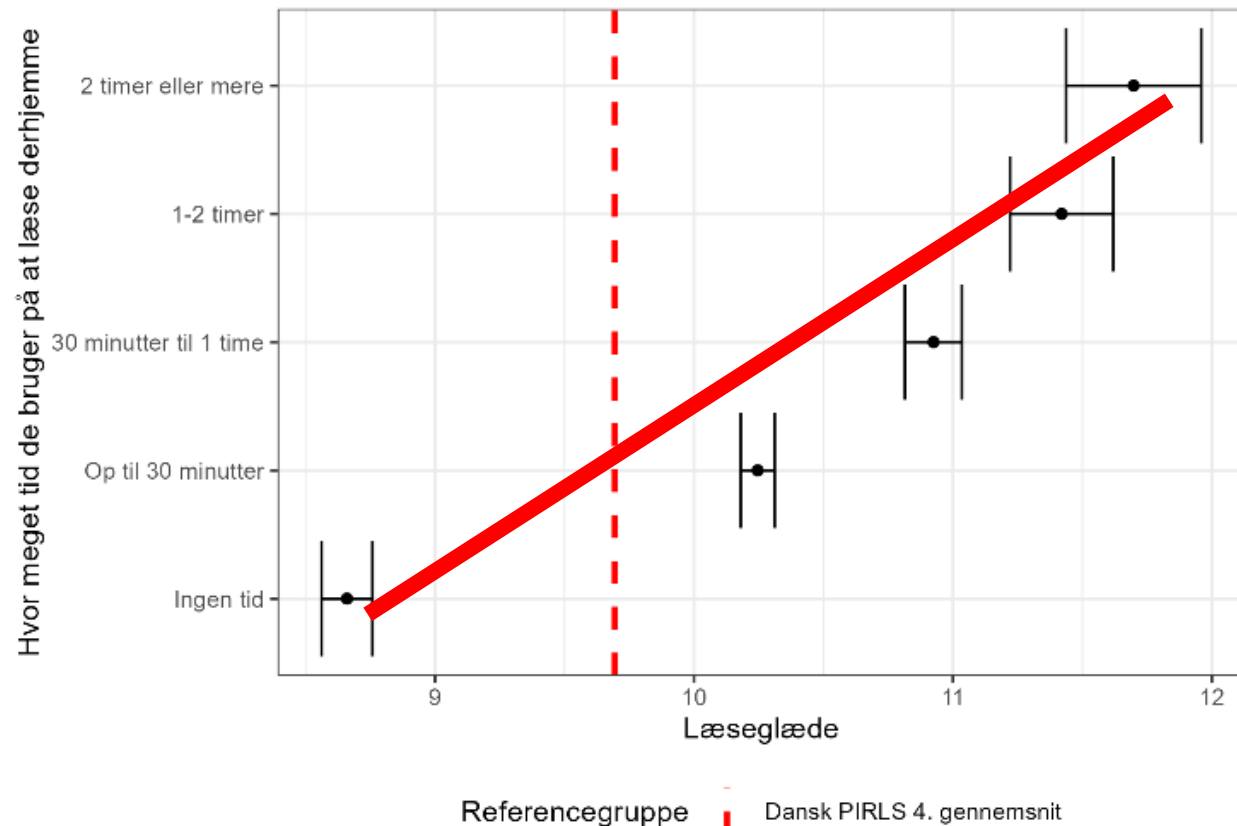
4. Hvor meget tid bruger du dagligt på at læse derhjemme, for

4. Hvor meget tid bruger du dagligt på at læse derhjemme, fordi du har lyst?

FRITIDSLÆSNING OG LÆSEGLÆDE

REFLEKSION

- Hvad tænker vi om det?
- Hvordan ser det ud hos os?

BEGREBET LITERACY

LÆSNING OG SKRIVNING

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

VESTHIMMERLAND
6. AUGUST 2026

SIMON SKOV FOUGT
LEKTOR

LITERACY

- Læsning og skrivning
- Vekselvirkning mellem reception - læsning
- Og produktion – skrivning
- LITERACY

LITERACY

- Læsning og skrivning
- Læsning OG skrivning
- Læsning ∞ skrivning

LITERACY

- Samme vidensområder
- Samme kognitive processer
- Skrivekompetence fører til forbedret læsekompetence (Graham, S. & Hebert, M. 2010: 4)
- Skrivning er en kilde til erkendelse - et redskab for læring og refleksion (Graham & Herbert, 2010).
- Skrivning gør det muligt at udforske, reflektere, kritisere, bearbejde og videreudvikle viden og erfaringer systematisk.

LITERACY

- Skrivning til at skabe overblik, analyse og dermed forståelse
- Skrivning er kulturel hukommelse (Vygotsky, 1987).
- Skrivemåder er nøglen til dyb forståelse af fagets tekster (læsning) – den faglige diskurs (Krogh 2010: 28)

TRE FORSTÅELSER AF LITERACY

- Den kognitive
- Den sociokulturelle
- Den socialsemiotiske

KOGNITIV FORSTÅELSE AF LITERACY

- Mental evne:
 - Noget, der foregår inde i hovedet på det enkelte individ
- Bogstaver
- Afkodning
- Sprogforståelse
- Smal betydning
- Literacy forstås som fortroligheden med at forstå, producere og reflektere over skriftsproglige tekster.

Sprogforståelse

Forhåndsviden

(facts, begreber, etc.)

Ordforråd

(bredde, præcision, relationer, etc.)

Sproglige strukturer

(syntaks, semantik, etc.)

Sproglige ræsonnementer

(inferens, metaforer etc.)

Viden om literacy

(skriftsprogskendskab, genrer etc.)

Ordgenkendelse

Sproglig opmærksomhed

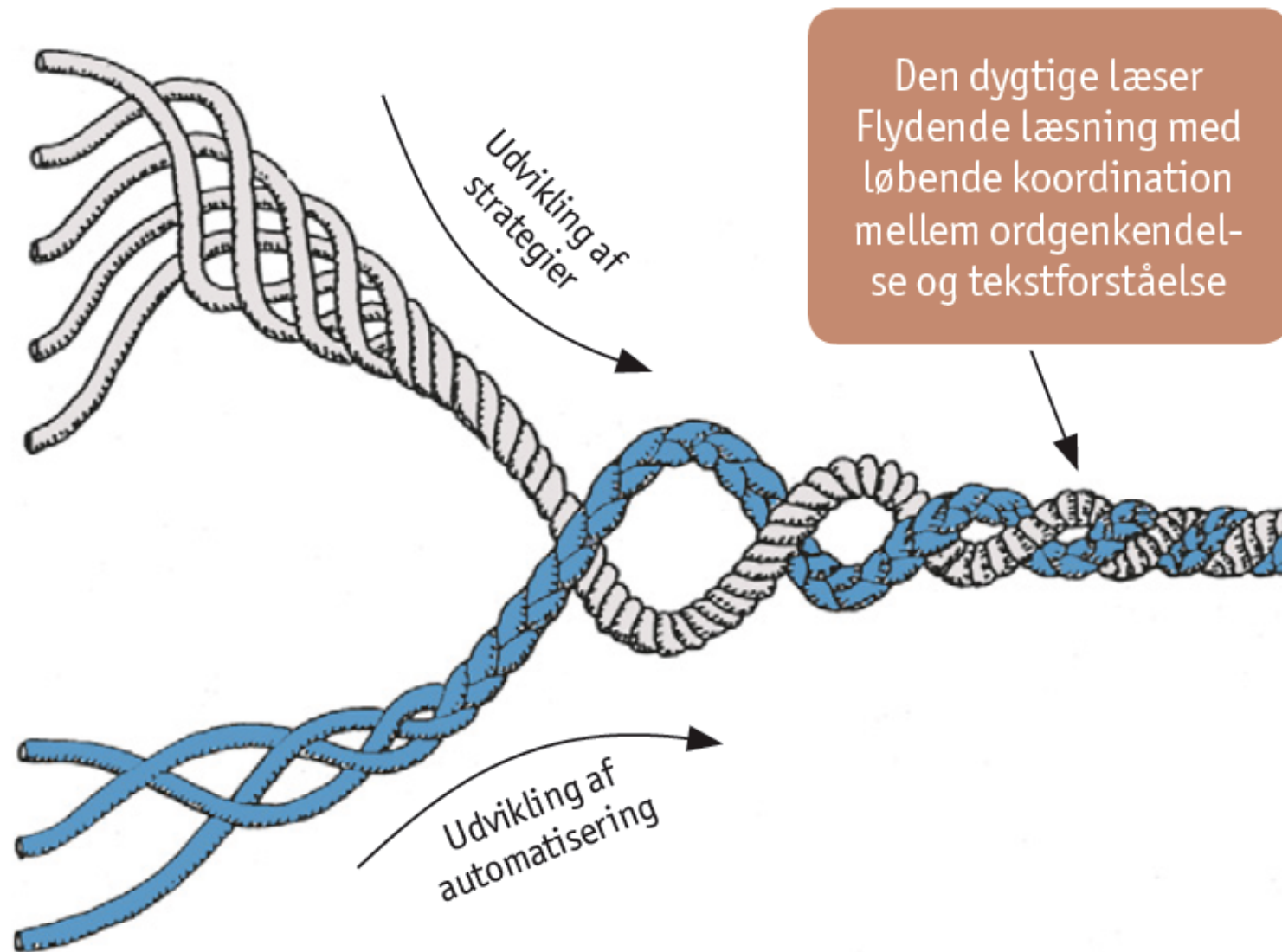
(stavelser, fonemer etc.)

Afkodning

(det alfabetiske princip,
bogstav/lyd-kendskab)

Visuel genkendelse

(af hele ord eller dele af ord)

Læserebet i original udgave efter Scarborough (2001),
gengivet på dansk i Pøhler (2019).

AT TAGE ELLER IKKE AT TAGE

- Tagetage

AT TAGE ELLER IKKE AT TAGE

- Tag-etage

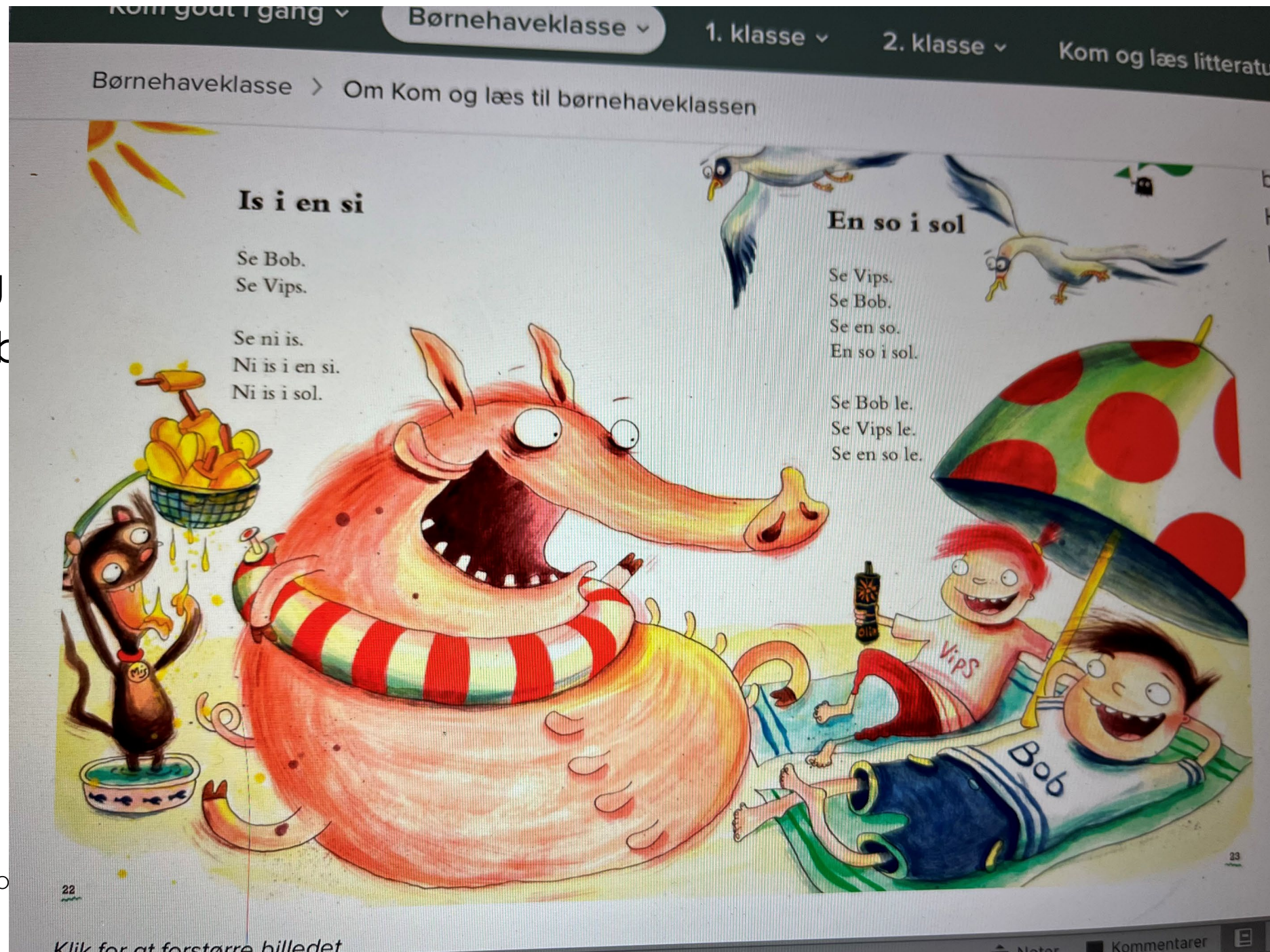

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

LÆSNING?

- Ni is i en sol og
- Mø i hø på en k
- Se en so

LÆSNING?

SIMON SIGER TIL LÆSEPÆDAGOGEN: »SE EN SO, SIGER SØREN. FUCK DIG, SIGER METTE. OG SÅ GIK DE NED TIL EN SØ OG SPISTE EN IS«

Velbekomme, tak for kaffe, og sikke en titel på en artikel om det nye sort, literacy:
Multimodal, kritisk læsning og skrivning i folkeskolen.

En lang indledning: Multimodal læsning

I skrivende stund er der fundet et »kompromis« på den læsekrig, der åbenbart fandt sted i maj-juni 2014 mellem sociokulturelle literacy-folk og psykologiske kognitions-folk, efter at nye Fælles Mål for dansk var sendt i høring: Tre overskrifter var blevet ret fra arbejdsgruppens bud, læs, forstå og sammenfat, til afkodning, ordforståelse og tekstforståelse, og ordforståelse og tekstforståelse blev tragisk afvist på literacy-siden. Jeg deltog i diskussionen, så nu er jeg vel krigsforbød, eftersom vi tabte. Jeg skrev bl.a.

I diskussionen vel på, om man fejlagtigt har handlet om afkodning og sproglig kompetence, men fornuftigt ved, at læsning er en kompleks, multimodal proces. Det rigtige sidstnævnte, hvilket også er det mest rigtige (tror/ved) og biordene (Fougts, 2014).

afkodning, sprogforståelse og tekstforståelse og artikels titel vidner også om, at man ikke kender Søren

og Mette (et læsebogsmateriale, der træner afkodning) eller Politiken-tegneren Roald Als' legendariske parafrase over det fra 2004, er det lige meget, om man kan afkode og har sprog- eller tekstforståelse. Så er titlen bare provokerende og upassende. Titlen kræver intertekstuel læsning. Afkodning, sprog- og tekstforståelse hjælper næppe heller på den underlige undermåske nok indbyrdes semantisk sammenhæng med titlen gennem fødevarerindtagelse i kaffe og is, men den er ment som en dæmpende kommentar, for jeg ved godt, at jeg er flabet. Den anden del af undertitlen, det nye sort, literacy, er igen ret sort, hvis man kun afkoder og har sprog- og tekstforståelse. Og så er vi igen ovre i metaforerne, for udsagnet, at det er sort, er jo faktisk rigtigt: Teksten står med sort, men det er vist en anden snak. Læg i øvrigt også mærke til, hvordan adverbier som åbenbart, nok og vel generelt farver sproget og viser min holdning, skulle du være i tvivl!

Det bliver endnu bedre, hvis man ser, at jeg faktisk hedder Simon, selvom jeg aldrig har forstået legen med. Den virker heller ikke med Mette. For for at være ikke skal være løgn, hedder jeg Simon. For at være og hun til-

en sø

DF

AA

SOCIKULTUREL FORSTÅELSE AF LITERACY

- Bogstaver
- Læsning og skrivning i kontekst
- Social praksis
- Brede betydning: Literacy forstås som fortroligheden med at forstå, producere og reflektere over skriftsproglige tekster **i kontekst.**

HURTIGSKRIVNING, 2 MIN.

- Skriv en tekst, hvor du giver et indtryk af din dag i går

SKRIVNING ER EN PROCES

Teknologi og faglighed retooled er udgangspunktet fordi jeg kan bruge det i forhold til vurderingspraksis og vurderingsfokus. Pointen her er at jeg tager et bergevet fra literact og bruger som almindidaktik. Dvcs. Det her med skrivning, som har en lang forskningstradition bag sig og det bruger jeg som almindidaktik. Pointen her er at den værdi – som vel er funderet i australsk skrivning genrepædagogik eller måske i sfl – men det ved jeg ikke noget om. Men jkkell lars bruger det og det er et udgangspunkt. Forbudlelsen til at bruge det som et planlægningsværktøj for lærere handler om at læreren lærer. Og det er udgangspunktet for mit portiohjekt. Projektet handler om lærernes læring af at planlægge komåplekse forløb, hvor it – opprojektroenetert undervisiong, hvor vi ved at faglig fordybelse af et issue.

RESULTAT

AARHUS UNIVERSITET

FACULTY OF ARTS

TILDELER HERVED

SIMON SKOV FOUGTH

FØDT DEN 9. NOVEMBER 1974

PH.D.-GRADEN

PÅ GRUNDLAG AF GENNEFØRT PH.D.-UDDANNELSE OG FORSVAR AF AFHANDLINGEN MED TITLEN

Lærers scenariekompetence:
Et mixed methods-studie af
lærerkompetenceudvikling
i spændet mellem scenariedidaktik,
faglighed og it

AARHUS DEN 13. APRIL 2016

Simon Skov Fougth
PH.D.-AFHANDLING

Rikke E. E.
PH.D.-ADMINISTRATOR

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

VESTHIMMERLAND
6. AUGUST 2026

SIMON SKOV FOUGTH
LEKTOR

SOCIALSEMIOTISK FORSTÅELSE AF LITERACY

- Tegn
 - Bogstaver, lyd, farver, påklædning...
- Læsning og skrivning af tegn i kontekst
- Social praksis
- Bred betydning: Literacy forstås som fortroligheden med at forstå, producere og reflektere over **tegn i kontekst**.

EN NY

LÆSEKRIG

ER BRUDT UD

Undervisningsministeriet har i 11. time og veteraner fra læsekrigen i 1990'erne ind i arbejdet med at formulere nye Fælles Mål for danskfaget. Og så brød helvede løs

Forår

Bøgetræet

Busken

Bladet

Stamme

Spirer

Skud

Grene og kviste

Plasticpose

Forår

GENRER

- Genren styrer læsemåden – teksten styrer jer
- Noter fra en biologitime i 8. kl.

GENRER

- Når man skal...

LITERACY

- Læsning og skrivning (literacy)
- Vekselvirkning mellem reception - læsning
- Og produktion – skrivning
- LITERACY

- Multimodalt
- MULTILITERACIES

REFLEKSION

- Hvilken literacyforståelse læner jeg mig op ad?
 - Den kognitive: Bogstaver
 - Den sociokulturelle: Bogstaver i kontekst
 - Den socialsemiotiske: Tegn i kontekst
- Hvordan udfoldes det i min undervisning?

DE TRE MEST UDBREDTE LÆSEINDLÆRINGS- MATERIALER

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

VESTHIMMERLAND
6. AUGUST 2026

SIMON SKOV FOGHT
LEKTOR

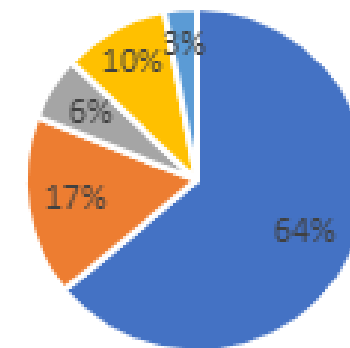

DE TRE MEST ANVENDTE LÆREMIDLER

- PIRLS 2021, Lærerspørgeskemaet:
 - Hvilket dansksystem har klassen *hovedsageligt* arbejdet med i begynderundervisningen i læsning 1.-3. kl.

- *Den første læsning: 64%*
- *Fandango: 17%*
- *d'dansk: 6%*

Læremidler anvendt i begynderundervisningen,
PIRLS 2021

■ Den Første Læsning ■ Fandango ■ d'dansk
■ Øvrige, specificeret ■ Øvrige, ikke specificeret

DE TRE MEST ANVENDTE

LÆREMIDLER I BEGYNDER- UNDERVISNING I LÆSNING

Et essentielt oplæg til refleksion og kritisk stillingtagen
Af Rebekka Hegaard Gabrielsson, Katja Neubert og Simon Skov Fougst

Denne artikel holder de tre mest anvendte dansksystemer til begynderundervisning i læsning i indskolingen op mod den forskningsanbefalede balancerede tilgang hertil. Analysen viser, at ingen af de tre systemer lever op til idealet, men har hver sine mangler. Det lægger op til diskussion om brug og valg af læremidler.

De danske resultater af den internationale læseundersøgelse PIRLS 2021 (*Progress in International Reading*...) var nedslående. Danske 4.-klasseelever er faldet til 539 point i læsekompetencer.

De fire kompetenceniveauer i PIRLS

Meget højt kompetenceniveau (625 point):
Ved relativt svære tekster kan eleven fortolke og samordne hændelser og handlinger og drage følgeslutninger om kompleks information af teksten.

DET BALANCEREDE LÆSESYN

1. Eksplicit undervisning i afkodning, herunder fonologisk bevidsthed og det alfabetiske lydprincip.
2. Meget elevlæsning og udvikling af flydende læsning gennem varierede læseaktiviteter.
3. Et rigt tekstunivers til understøttelse af meningsorienterede læseaktiviteter.
4. Eksplicit undervisning i læseforståelse og læseforståelsesstrategier.
5. Meget skrivning som integreret del af læseundervisning, herunder fokus på skrivningens kommunikative funktion.
6. Fagligt varierede og indholdsrige emner.
7. Differentiering, både i balancen mellem afkodnings- og meningsorienterede aktiviteter samt forskellige læringsforudsætninger og -behov. (Bremholm, 2017, s. 85-86).

DE TRE MEST ANVENDTE LÆREMIDLER

- *Den første læsning:* Materialet er velfunderet i læsningens aspekter, men utilstrækkeligt i forhold til de meningsorienterede aspekter.
- *Fandango:* Materialet tilgodeser en mere varieret tilgang til begynderundervisningen og aktiviteter med fokus på læsningens sociale aspekter.
- *d'dansk:* Materialet tilbyder en balanceret tilgang til læsningen, men er stærkt afhængigt af, at lærere kan hjemskaffe sig arbejdet med tekster.

**INGEN AF DEM
LEVER OP TIL DET**

DE TRE MEST ANVENDTE LÆREMIDLER

	Den Første Læsning	Fandango	d'dansk
Afkodning	✓✓✓	✓	✓✓
Meget elevlæsning	✓✓✓	✓	✓✓
Et rigt tekstunivers	✓	✓✓	✓✓✓
Eksplicit undervisning	✓	✓	✓✓
Skrivning	✓	✓	✓✓
Varierede og indholdsrige emner	✓	✓✓	✓✓✓
Differentiering	✓	✓	✓✓

INGEN AF DEM
LEVER OP TIL DET

DEN BALANCEREDE TILGANG

1. Eksplicit undervisning i afkodning, herunder fonologisk bevidsthed og det alfabetiske lydprincip.
2. **Meget elevlæsning og udvikling af flydende læsning gennem varierede læseaktiviteter.**
3. Et rigt tekstunivers til understøttelse af **meningsorienterede læseaktiviteter**.
4. Eksplicit undervisning i læseforståelse og læseforståelsesstrategier.
5. **Meget skrivning som integreret del af læseundervisning, herunder fokus på skrivningens kommunikative funktion.**
6. **Fagligt varierede og indholdsrige emner.**
7. **Differentiering**, både i balancen mellem afkodnings- og meningsorienterede aktiviteter samt forskellige læringsforudsætninger og -behov. (Bremholm, 2017, s. 85-86).

KORT REFLEKSION

- Hvilket materiale bruger vi i begynderundervisningen?
- Er det godt (nok)?

EN MULTIMODAL FORSTÅELSE AF LITERACY

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

VESTHIMMERLAND
6. AUGUST 2026

SIMON SKOV FOGHT
LEKTOR

MULTIMODALITET I SKOLEN – HVORFOR?

- Vi lever i en **multimodalt kommunikerende og -manipulerende** verden, især foranlediget af digitale teknologier, hvor alle kan massekommunikere.
- Dagens tekstkultur **kræver multimodal læsing**
- **Multimodal læsing** og **multimodal tekstproduktion** gør det muligt for eleverne at opdage, hvordan forskellige modaliteter skaber mening på forskellige måder
- **Multimodal tekstproduktion** (transformation og transduktion) bidrager til læring af fag

SOCIALSEMIOTIK

- Læren om, hvordan mening skabes i sociale kontekster
- **SOCIAL**: Sammen, det interpersonalle
- **SEMIOTIK**: Tegnlære (Saussure)
- Socialsemiotoik: Et **bredt** multimodalt tekstbegreb i **kontekst**
- Receptiv, analytisk tekstkompetence
- Produktiv fremstilende tekstskaelskompetence
- **PRODUKTION OG ANALYSE**

SOCIALSEMIOTIK

- Multimodalitet: Flere modaliteter er i spil
- Modalitet: Meningsbærende semiotisk ressource
- Måde modaliten er modalitet på
 - Skriftfarven og formen er her ikke en modalitet (den er ikke væsentligt meningsbærende)

SEMIOTISK RESSOURCE

- «Tegn» – i den brede betydning (tegn = Saussursk begreb, sprogteori)
- De enheder vi bruger for at skabe mening:
 - Bogstaver
 - *Skrifttype*
 - Skriftstørrelse
 - Sproglyde
 - Betoning
 - Pauser
 - Billeder, farver, bevægelse...

SOCIALSEMIOTIK

- Multimodalitet: Flere modaliteter er i spil
- Modalitet: **Meningsbærende** semiotisk ressource
- **Måden** modaliten er modalitet på
 - Skiftfarven og formen er her meningsbærende = modalitet

MULTIMODALE TEKSTER: EN ANDEN LÆSEMÅDE

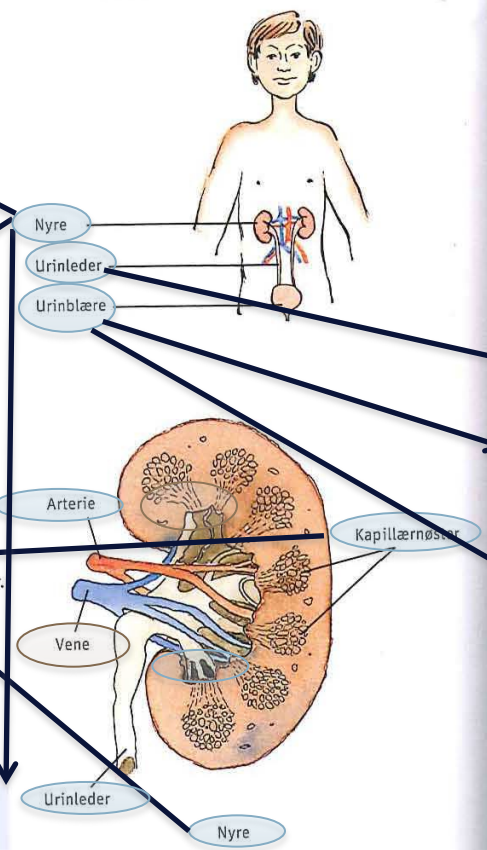
Nyrene, et viktig renseanlegg

Blodet ditt løper med seg mange stoffer som kroppen må kvitte seg med for at du skal holde deg frisk. Avfallsstoffer kaller vi det som blir til overs når kroppen har brukt det den trenger.

Karbondioksid er et avfallsstoff som blir fjernet fra blodet med lufta du puster ut. Men ennå er det mange avfallsstoffer igjen. En del av disse tar nyrene seg av.

Nyrene lager urin

Du har to nyrer, en på hver side av ryggraden litt ovenfor midjen. De har form som bønner, men de er mye større, omtrent som knyttnevene dine. Blodet kommer til nyrene gjennom en stor arterie. Denne forgreiner seg i tynnere arterier og ender opp i små koster av kapillærer inne i nyrene. Hvert kapillærnettverk ligger sammen med et lite renseanlegg som har et filter. Avfallsstoffene som kommer med blodet, blir presset ut av de tynne kapillærene og gjennom filteret. Avfallsstoffene og vannet som kommer fra nyrene, kaller vi urin.

Omtrent 1 liter blod renses i nyrene hvert minutt. Kroppen din lager omtrent 1 1/2 liter urin hvert døgn.

Urina renner gjennom urinlederne ned til urinblæren. Den samler opp urinen. Når urinblæren begynner å bli full, kjenner du at du må tisse. Da kommer urinen ut gjennom urinrøret.

Urinveisinfeksjon
Akk og til kommer bakterier inn i urinrøret og opp i urinblæren. Da kan det bli en infeksjon.

Hvis du har en urinveisinfeksjon, må du tisse mye oftere enn ellers. Det kan også svi og gjøre vondt når du tisser. Det er viktig å gå til lege hvis du tror du har en urinveisinfeksjon. Jenter får oftere urinveisinfeksjon enn gutter. Det er fordi urinrøret er mye kortere hos jentene.

Vissste du det?
Før i tiden var samene spesielt flinke til å utnytte alt på reinen de slaktet. Reinen urinblære er spesielt tøylelig og sterk. Den brukte de derfor til å lagre ting i. Først ble blæren ekstra godt rengjort, så klart.

Vissste du det?
Hannhunder, hannulver og mange andre dyr tisser på stubber og steiner for å merke området sitt. Da lukter de andre dyrene at området er opptatt, og at det er best å holde seg unna.

AFFORDANS

- Affordance (Gibson 1966)
- Iboende potentiale og begrænsning til
- Egnethed
 - Hus
 - Reol
 - Kasteskyts
 - Modvægt
 - Kridt

AFFORDANS

- Egnethed
 - Alder
 - Udseende
 - Adresse
 - Væremåde

REFLEKSION

- Hvad tænker jeg om det i forhold til mine fag?

KONTEKST

LÆSNING OG SKRIVNING

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

VESTHIMMERLAND
6. AUGUST 2026

SIMON SKOV FOGHT
LEKTOR

KONTEKST

- Faglige mål i kontekst
- Så eleverne forstår, *hvorfor* de skal lære
 - Skriv til nogen for noget
 - Læs for nogen og/eller noget
 - Helst ud over skolen
 - BRUG DET TIL NOGET FOR NOGEN

EGNE BØGER

Elever til fernisering på Svendborg Bibliotek med selvskrevne Skriv og læs-bøger om fritidsinteresser med stregkoder til udlån

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

VESTHIMMERLAND
6. AUGUST 2026

SIMON SKOV FOGT
LEKTOR

BOGANMELDELSER

Opdatering af skolebiblioteket

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE
AARHUS UNIVERSITET

VESTHIMMERLAND
6. AUGUST 2026

SIMON SKOV FOGT
LEKTOR

LYSET PÅ SKOLESTIEN

Elevrådets ønske om lys på en cykelsti i kommunen

Gentagne forsøg på kontakter til kommunalbestyrelsen

Producerede en avis herom – 500 eksemplarer

3 mdr. senere var der lys

SPILLET OM MAGTEN

- Politikere
 - Spindoktorer
 - Journalister mv.
-
- 3. kl.
 - Valgplakater - DF
 - DGF

BØRNEGENES EGEN ULANDSKALENDER

2020.u-landskalender.dk/laerere/materialet/website-med-elevproduktioner/

BØRNEGENES U-LANDSKALENDER

Gå til 2019: Trækfuglen

Web: Eleverne går på opdagelse – og kan også lave fotohistorier eller en virtuel lågekalender

Undervisningsmaterialet omfatter stærk IT-læring, der er skræddersyet, så det både er fagligt, nemt og engagerende. Hele tiden har eleverne alt, hvad de skal bruge, lige for hånden.

Der er dels et opdagelses-univers, hvor eleverne selv undersøger Etiopien. Dels er der to gratis web-værktøjer med Uni-Login, hvor de laver flotte, digitale produktioner og arbejder med Det 21. århundredes kompetencer.

Bestil klassesæt nu

Trykt klassesæt 249 kr

- 30 elevbøger
- 2 lærervejledninger
- Adgang til app og web

Navigation:

- Forside
- Materialet**
- Elevbogen
- Website med elevproduktioner
- Årets film
- Opgaver og forløb
- Værktøj til læreren
- Bestil**
- Inspirationskursus
- Gratis skolebesøg
- Bestil materialet
- Bestil nyhedsbrev
- Info**

Books shown:

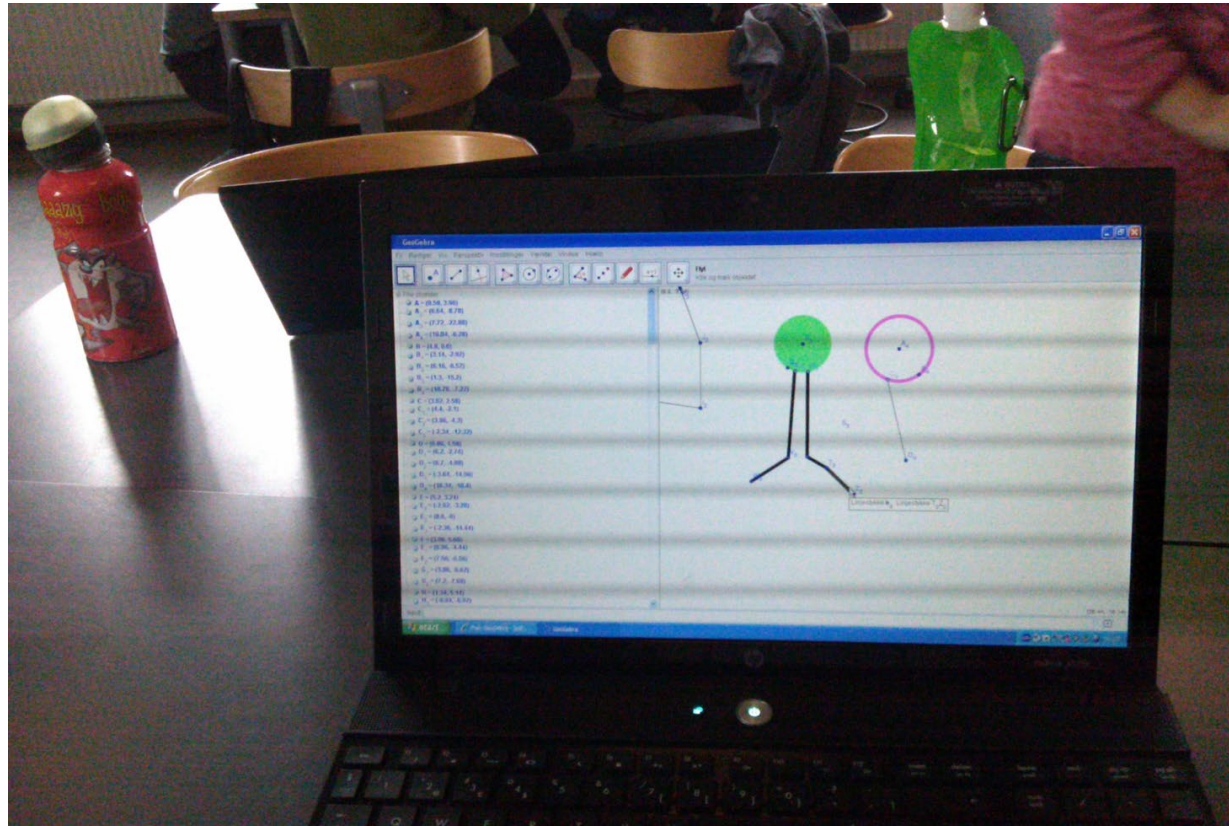
- LÆRERVEJLEDNING
- ØRKENPIGEN

NYT GULV PÅ BYTORVET

Byrådet: "Forskønnelse af bytorvet"
Cairo-flisen

SPILFABRIKKEN

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

VESTHIMMERLAND
6. AUGUST 2026

SIMON SKOV FOUGHT
LEKTOR

DILEMMASPILLET 9. APRIL

DILEMMASPILLET

9. april 1940

- Start spillet
- Galleri
- Om spillet
- Holdet bag

VELKOMMEN TIL DILEMMASPILLET 9. APRIL

Anden Verdenskrig er brudt ud i 1939, og Danmark har erklæret sig neutral. Men nu er der frygt for, at Tyskland måske vil angribe. I spillet indtager du rollen som statsminister Stauning 8. april om aftenen, og du skal nu vælge, hvad Danmark skal stille op. Undervejs kan du dog spørge dine rådgivere til hjælp, som fx udenrigsminister Peter Munch.

Dilemmaspiilet 9. april tager udgangspunkt i Danmarks situation umiddelbart før den tyske besættelse 9. april 1940 og lader dig bestemme, hvad der nu skal ske. Resultatet af dine valg er historikernes bedste bud på, hvad der ville være sket – hvis nu ...

START SPILLET

HENVENDELSE OM DENNE SIDES INDHOLD: [DANMARKSHISTORIEN@CAS.AU.DK](mailto:danmarkshistorien@cas.au.dk)
REVIDERET 11.07.2014

Institut for Kultur og Samfund
Historisk Afdeling
Aarhus Universitet

Jens Chr. Skous Vej 5
8000 Aarhus C

danmarkshistorien@cas.au.dk

DEN LOKALE VERO MODA

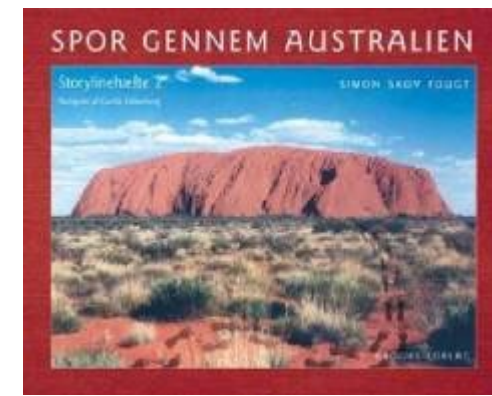
Produktiv undervisning

Eleverne skal handle

UDEN FACIT

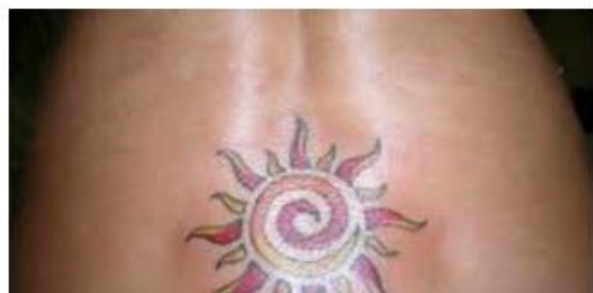
SPOR GENNEM AUSTRALIEN

- En gruppe unge mennesker fra Danmark er på baggrund af deres ansøgninger blevet udvalgt til at deltage i en uges europæisk udveksling til [Spanien, Tyskland, Frankrig...], finansieret af EU.
- I skal bo privat og deltage i en række aktiviteter sammen med andre danske unge.
- Formålet er at øge kendskabet til værtslandets kultur, historie og samfundsforhold
- Hvad skrev din figur i sin ansøgning?
- Hvad skriver din figur i postkortet til værtsfamilien?
- Hvordan ser programmet ud?
- Hvad viser jeres guide jer i [byen]?

Fuld af kræft

Om mig

 Jeppe Jessen

Svendborg, Fyn, Denmark

Hej:) Jeg hedder Jeppe og jeg er 17 år og går i 1.U på Svendborg Gymnasium. Jeg er 1,95 høj, så det er nok oplagt at jeg spiller Basketball og har gjort det i mange år. Min drøm er at komme til at spille i min yndlingsklub L.A Lakers!!

[Vis hele min profil](#)

[Blog-arkiv](#)

Jeg gider ikke mere. Jeg har bare lyst til at lægge mig i fosterstilling forevigt eller løbe skrigende rund i al evighed. Jeg vil flygte – bare væk.

Cecilie har det på samme måde. Alle hospital besøgene har været for meget. For meget opmærksomhed og påmindelse på det onde

Vi besluttede os derfor at rejse væk i weekenden. Det tog lidt tid at få forældrene overtalt, men vi klarede den. To Copenhagen we go!

Vi skal prøve alt, gøre alt, sige alt og være alt det vi har lyst til. Cecilie skal være glad, selvom at det måske ikke er det bedste tidspunkt at tage af sted på.

Hun har fået en tatovering. En smuk sol. Den minder mig om hende. Så lysende og stærk. Fuld af kræft.

-Jeppe

Ps. Her er et billede af solen

FRA EVENTYR TIL RAPMUSIKVIDEO

TRANSFORMATION & TRANSDUKTION

- **Transformation:** Omsætning fra en modalitet til samme modalitet
- **Transduktion:** Omsætning fra en modalitet til en anden

TRANSFORMATION & TRANSDUKTION

Kap. 1 beskriver en case, hvor 5.b omskriver eventyret om Rødhætte til en raptekst (**transformation**) - og vælger en af kassens tekster, som de så laver til en musikvideo (**transduktion**)

*Wallah? What? Ulve-snot
Ikke godt – Pokkers nok
Jægers job, gøbben, 'klok',
Bedstes bud, reddet, flot
gamle sok, pelse-pjok
götten godt, færdig, stop*

PS: Forløb på filminjen.dk:
<http://filmlinjen.dk/for-elever/dansefilm>

Figur 9. Sammenblanding af dansk, arabisk, engelsk og tyrkisk står skrevet på whiteboardet med en ordsky (worlde.net) i baggrunden, mens der rappes. Igen filmes med flere mobiler fra forskellige vinkler for at kunne klippe.

LÆSEGUIDES: HVAD, HVORFOR OG HVORDAN?

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

VESTHIMMERLAND
6. AUGUST 2026

SIMON SKOV FOUGT
LEKTOR

LÆSEGUIDES

Veje og vildveje til læsning som ressource
(Bremholm, 2013)

3 fravær i elevernes faglige læsning:

- Læseformål (ubetænksomme tekster)
- Fokuseret tekstarbejde
- Elevstemme

Læseguides: Bearbejde den aktuelle tekst under læsning

Skrivning som middel til erkendelse

LÆSEGUIDES

- Et stillads
 - For eleverne
 - Og for lærerne
- At gøre det tydeligt for eleverne hvorfor de skal læse den faglige tekst, og hvad de fagligt skal have ud af læsningen
- At hjælpe eleverne til at læse teksten på en effektiv og hensigtsmæssig måde
- At understøtte at eleverne aktivt forholder sig til teksten og til deres forståelse af tekstens indhold.
- En rejseguide
 - Hvad skal jeg se
 - I hvilken rækkefølge

LÆSEGUIDES

- Hvad er formålet med at læse teksten?
- Punktvis stilladsering
- Aktiviteter
 - Fagbegreber

LÆSEGUIDES

1. Læseforståelse er en aktiv proces. Læseguiden aktiverer eleverne i forhold til teksten
2. Læseforståelse kan læres og udvikles gennem træning Læseguiden træner eleverne i at forholde sig aktivt til teksten
3. Læseforståelsen styrkes hvis man anvender læseforståelsesstrategier under læsning Læseguiden træner brugen af læseforståelsesstrategier
4. Læseforståelsen styrkes hvis man har et klart læseformål Læseguiden tydeliggør læseformålet
5. At forstå en tekst fordrer at man tilegner sig den, dvs. at man gør den til sin egen. Læseguiden støtter eleverne i at gøre teksten til deres egen
6. At formulere sig skriftligt om en tekst styrker forståelsen af teksten Læseguiden udnytter skrivning som redskab for forståelse

LÆSEGUIDES

7. At formulere sig mundtligt om et fag er et centralt aspekt af at tilegne sig faget
Læseguiden giver eleverne et fagligt grundlag for at deltage mundtligt i undervisningen
8. Fagtekster er 'mangelfulde' – mange informationer gemmer sig 'mellem linjerne'
Læseguiden støtter læsning 'mellem linjerne' (inferensdannelse)
9. Fagtekster er ofte uensartede – alt indhold er ikke lige vigtigt Læseguiden støtter en strategisk og effektiv læsning
10. Fagtekster er ofte 'ubetænksomme' – de tager ikke tilstrækkeligt hensyn til deres læser
Læseguiden støtter og ruste eleverne i forhold til 'ubetænksomme' tekster

LÆSEGUIDES: TRE TOMMELFINGRE...

Når man laver en læseguide, kan det være en fordel at huske på følgende tre tommelfingerregler:

- **Læseguiden skal være så kort som muligt.**
- **Læseguiden skal være genkendelig for eleverne**
- **Læseguiden skal være let at læse for eleverne**

LÆSEGUIDES: FØR, UNDER OG EFTER

FØR DU LÆSER

MENS DU LÆSER

EFTER DU HAR LÆST

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

VESTHIMMERLAND
6. AUGUST 2026

SIMON SKOV FOGT
LEKTOR

OG SÅ LIGE EN MEGET VIGTIG OBS

- Læring involverer et fagsprog
- Faglighed involverer et fagsprog
- I skal bruge fagsprog
- I skal forklare det
- Gentagne gange
- Himmellegermer
- Metaforer
- Metonymier

LÆSNING ER DOMÆNESPECIFIK

Patienten har fået foretaget en vitrektomi med peeling af den intern limiterende membran efter forudgående farvning med 'brilliant peel' og herefter laserfotokoagulation og instillation af SF 6-gas for amotio retina.

Per-operativt er der ikke set afløsning af makula lutea og der er heller ikke observeret proliferativ vitreoretinopati. Ved den efterfølgende objektive undersøgelse dagen efter opses ved oftalmoskop og wide-field-linse cirka 90% gasfylde men retina er tilliggende overalt.

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE
AARHUS UNIVERSITET

VESTHIMMERLAND
6. AUGUST 2026 | SIMON SKOV FOGHT
LEKTOR

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

VESTHIMMERLAND
6. AUGUST 2026

SIMON SKOV FOGHT
LEKTOR

AFSLUTNING

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

VESTHIMMERLAND
6. AUGUST 2026

SIMON SKOV FOUGT
LEKTOR

MULTIMODAL LÆSNING OG SKRIVNING I HELE SKOLEFORLØBET!

92

- Undervisning i mult
- I hele s
- I alle fa
- ALLE LÆR

**Tænk i literacy – dvs.
samtænkningen af
læsning og skrivning
I ALLE FAG**

FIRE CENTRALE POINTER

- Læsning og skrivning – literacy – skal gå hånd i hånd gennem hele skoleforløbet og i alle fag, også i begynderundervisningen, også på mellemtrinnet, også i udskoling
- Denne læsning og skrivning skal betragtes multimodalt, for uanfægtet at skriftsproget **ER** en vigtig del af læse- og skriveudvikling, er en multimodal forståelse heraf endnu vigtigere
- Denne læsning og skrivning skal være kontekstorienteret og oplevelsesorienteret.
- Lav læseguides med oplæg til reflekterende skrivning til dine elever. Læreren går til fagets tekster med en højt specialiseret faglighed, mens eleverne går til det med en hverdagsforståelse.

SPØRGSMÅL?

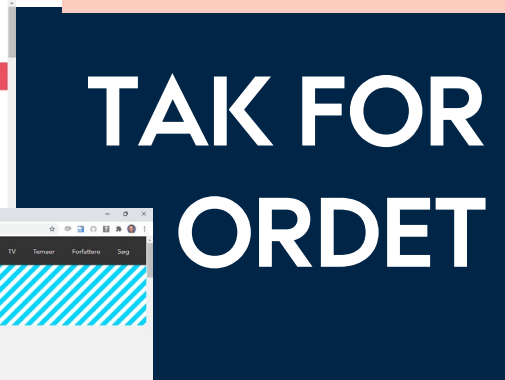
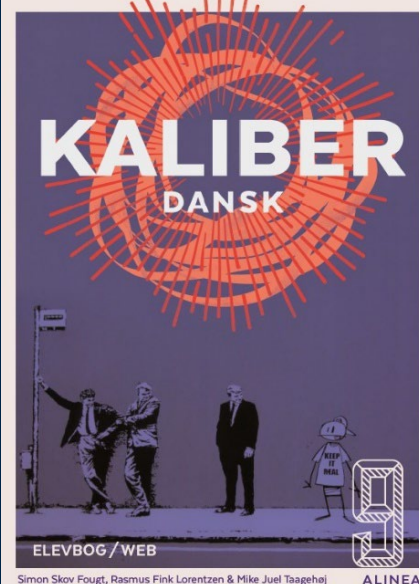
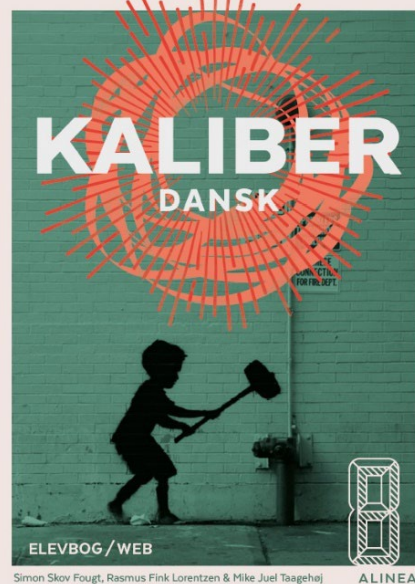
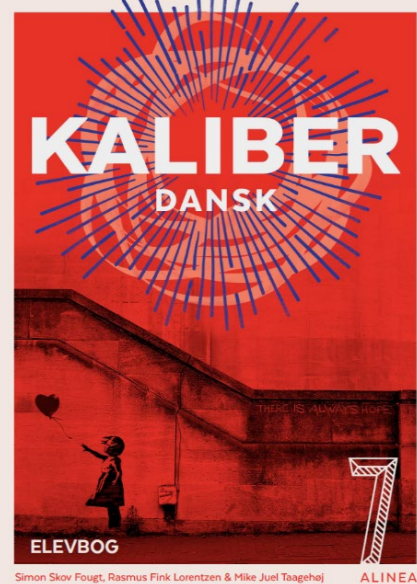
Lektor Simon Skov Fougts

sifo@edu.au.dk

93 52 19 80

AARHUS
UNIVERSITET

• simon-skov-foug.dk

simon@foug.dk

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE
AARHUS UNIVERSITET

VESTHIMMERLAND
6. AUGUST 2026

SIMON SKOV FOUGT
LEKTOR